

TYÖ- JA ELINKEINOMINISTERIÖ
Erityisasiantuntija
Mikko Paloneva

Muistiluonnos
14.11.2018
TEM/2194/03.01.02/2018
TEM088:00/2018

VALTIONEUVOSTON ASETUS PÄÄSTÖKAUPASTA JOHTUVIEN EPÄSUORIEN KUSTANNUSTEN KOMPENSOIMISESTA ANNETUN VALTIONEUVOSTON ASETUKSEN 6 §:N MUUTTAMISESTA

YLEISPERUSTELUT

1.1 Nykytila

Tuki päästökaupan epäsuorien kustannusten kompensoimiseksi

Päästökauppa on Euroopan unionin ilmastopolitiikan keskeinen ohjauskeino. Euroopan unionin päästökauppajärjestelmästä säädetään Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivillä 2003/87/EY kasvihuonekaasujen päästöoikeuksien kaupan järjestelmän toteuttamisesta yhteisössä ja neuvoston direktiivin 96/61/EY muuttamisesta, jäljempänä *päästökauppadirektiivi*.

Päästökauppa aiheuttaa kustannuksia sen piirissä oleville toimijoille. Niin kauan kuin näiden toimijoiden globaaleihin kilpailijoihin ei kohdistu vastaavaa kustannusrasitusta on mahdollista, että kustannukset lisäävät niin sanottua hiilivuotoriskiä. Hiilivuodolla tarkoitetaan sitä, että yritykset siirtävät tuotantoa Euroopan unionin ulkopuolelle, jos ne eivät pysty siirtämään EU:n päästökauppajärjestelmän kustannuksia asiakkailleen.

Päästökauppadirektiivi mahdollistaa hiilivuotoriskin huomioimisen sille alttiilla toimialoilla. Päästökaupan suoria kustannuksia kompensoidaan EU-tasolla harmonisoitujen ilmaisjakosäätöjen mukaisesti erikseen määritellyille toimialoille jakamalla niille ilmaisia päästöoikeuksia. Päästökaupan epäsuoria kustannuksia on päästökauppadirektiivin mukaisesti mahdollista kompensoida kansallisesti päätettävien tukiohjelmien kautta. Tukiohjelmien yksityiskohtaisista puitteista säädetään tietyistä päästökauppajärjestelmään liittyvistä valtiontukitoimenpiteistä vuoden 2012 jälkeen annetuissa komission suuntaviivoissa (2012/C 158/04).

Hallitusohjelman mukainen laki päästökaupasta johtuvien epäsuorien kustannusten kompensoimisesta (138/2017), jäljempänä *kompensointilaki*, tuli voimaan 1 päivänä kesäkuuta 2017. Laissa säädetään tuesta, jolla kompensoidaan sähköintensiiviselle teollisuudelle päästökaupasta aiheutuvia epäsuoria kustannuksia. Laissa määritellyt toimialat saavat valtiolta tukea päästöoikeuden hinnasta johtuvan korkeamman sähkön hinnan kompensoimiseksi. Maksettavan tuen suuruus riippuu muun muassa päästöoikeuden hinnasta sekä tuen saajan sähkönkulutuksesta tai tuotannon määrästä. Tuki määräytyy tarkasteluvuosina 2016—2020 kulutetun sähkön perusteella. Tukea haetaan ja tuki maksetaan tarkasteluvuotta seuraavana vuonna.

Tarkasteluvuoden 2016 perusteella tukea maksettiin vuonna 2017 noin 38 miljoonaa euroa. Tukea varten on vuoden 2018 talousarvion momentille 32.60.46 varattu 27 miljoonan euron arviomääräraha ja vuoden 2019 talousarvioesityksen samalle momentille 30 miljoonan euron arviomääräraha.

Kompensointilaissa on annettu valtuutus tarkempien säännösten antamiseksi valtioneuvoston asetuksella. Valtioneuvoston asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä tuen hakemisesta, laskemisesta ja myöntämisestä, tukipäätöksen antamisesta, todentajan hyväksymisestä ja velvollisuuksista, todentamisesta sekä tietojen toimittamisesta Energiavirastolle. Päästökaupasta johtuvien epäsuorien kustannusten kompensoimisesta annettu valtioneuvoston asetus (311/2017), jäljempänä *kompensointiasetus*, tuli voimaan 1 päivänä kesäkuuta 2017.

Tuen hakeminen ja hakemukseen liitettävien tietojen todentaminen

Kompensointiasetuksessa säädetään, että vuodesta 2018 alkaen tukihakemus on toimitettava Energiavirastolle viimeistään 30 päivänä huhtikuuta tarkasteluvuotta seuraavana vuonna. Tukihakemukseen on liitettävä todennettuja tietoja laitoksen toiminnasta ja tuotannosta. Todentajalta vaaditaan Energiaviraston voimassa oleva hyväksymispäätös, mikä on kahdella todentajalla.

Päästökauppalaissa (311/2011) puolestaan edellytetään, että toiminnanharjoittajien on toimitettava laitoksen kunkin kalenterivuoden päästöjä koskeva selvitys Energiavirastolle viimeistään 31 päivänä maaliskuuta seuraavana vuonna. Selvitys on todennettava. Todentajalta vaaditaan Energiaviraston voimassa oleva hyväksymispäätös, mikä on neljällä todentajalla. Näihin kuuluvat molemmat kompensointilain nojalla hyväksytyt todentajat.

Myös päästökaupan maksutta jaettavia päästöoikeuksia koskevaan hakemukseen liitettävät tiedot on todennettava päästökaupakaudella 2021—2030. Säännökset tulevat sisältymään todentamisesta ja akreditoinnista annettavaan komission täytäntöönpanoasetukseen.

Päästökauppalaain muuttamisesta annetussa hallituksen esityksessä (228/2018 vp) ehdotetaan säännöksiä maksutta jaettavien päästöoikeuksien kansallisista hakumenettelyistä. Määräaika kautta 2021—2025 koskevan hakemuksen jättämiselle olisi tietyin poikkeuksin 30 päivä huhtikuuta 2019. Työ- ja elinkeinoministeriö käsittelisi hakemuksiin liitetyt tiedot laitosten toiminnasta ja tarvittaessa pyytäisi toiminnanharjoittajilta täydennyksiä, ja toimittaisi tiedot Euroopan komissiolle viimeistään 30 päivänä syyskuuta 2019. Laitokselle, josta tietoja ei toimiteta komissiolle määräajassa, ei päästökauppadirektiivin mukaan saa myöntää päästöoikeuksia maksutta.

Koska molemmat kompensointilain nojalla hyväksytyt todentajat hoitavat myös päästökaupan todentamistehtäviä, voi todentamistehtävien ajallaan suorittaminen keväällä 2019 olla haastavaa. Varsinkin maksutta jaettavien päästöoikeuksien hakemista varten todennettavien tietojen määrä on suuri, eikä komissiolta ole vielä saatu tarvittavia ohjeita ja lomakkeita. Maksutta jaettavien päästöoikeuksien hakemisen määräaika olisi kuitenkin vaikea pidentää päästökauppadirektiivin vaatimusten vuoksi. Kompensaatiotuen hakemisen määräajan pidentämiselle ei sen sijaan ole estettä.

1.2 Tavoitteet ja keskeiset ehdotukset

Kompensointilaissa tarkoitetun tukihakemuksen jättämisen määräaika ehdotetaan pidennettävän kahdella kuukaudella, eli hakemus olisi jätettävä viimeistään 30 päivänä kesäkuuta tarkasteluvuotta seuraavana vuonna.

Tavoitteena on auttaa todentajia suoriutumaan suuresta todentamistehtävien määrästä erityisesti keväällä 2019. Lisäksi päästökauppa- ja kompensointilakien nojalla toimitettavien tietojen ja hakemusten nykyistä eriaikaisempi toimittaminen jaksottaisi työtä tasaisemmin ympäri vuoden toiminnanharjoittajien ja Energiaviraston näkökulmasta.

Kahta kuukautta pidempi määräajan pidennys ei kuitenkaan olisi perusteltua, jotta Energiavirasto ehtii käsitellä tukihakemukset vuoden loppuun mennessä. Kompensointilain mukaan tuki on maksettava sen kalenterivuoden loppuun mennessä, jona tukea on haettu.

1.3 Esityksen vaikutukset

Ehdotuksella pidentää tukihakemuksen jättämisen määräaika ei arvioida olevan taloudellisia, ympäristöön liittyviä tai yhteiskunnallisia vaikutuksia. Tuen vaikutuksia on arvioitu kompensointilaista annetussa hallituksen esityksessä (HE 147/2016).

1.4 Asian valmistelu

Asetusehdotus on valmisteltu työ- ja elinkeinoministeriössä.

Asetusehdotuksen lausuntopyyntö lähetettiin 14 päivänä marraskuuta 2018, ja lausuntoaika päättyi 3 päivänä joulukuuta 2018. Myös muut kuin tahot, joille lausuntopyyntö osoitettiin, saattoivat antaa lausuntonsa asetusehdotuksesta. Lausunnon antoivat ... Lausunnonantajat totesivat, että...

1.5 Voimaantulo

Asetus on tarkoitettu tulemaan voimaan helmikuussa 2019.